

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนและการท่องเที่ยว

การศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงบทบาทและลักษณะการก่อรูปของชุมชน รวมถึงลักษณะการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ส่วนการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวแบบต่างๆ ที่มีอิทธิพลและผลกระทบต่างๆ ต่อชุมชน อันก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเนื่องมาจากการท่องเที่ยว รวมถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับลักษณะของหัวหิน ซึ่งเป็นชุมชนพักตากอากาศที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และให้ทราบถึงบทบาทและลักษณะของชุมชนหัวหิน ที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าหัวหินต่อไป

ชุมชน

มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับชุมชนไว้หลายความหมาย ซึ่งสามารถสรุปนิยามหรือความหมายของชุมชนไว้ดังนี้ คือ

ชุมชน¹ หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตพื้นที่เดียวกัน มีการจัดระบบต่างๆ ในชุมชน ทำให้สมาชิกมีการติดต่อสัมพันธ์กันสะดวกทั่วถึง มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ร่วมกัน มีความรู้สึกต่อชุมชนร่วมกัน และมีความรู้สึกผูกพันต่อชุมชนนั้นร่วมกัน

ชุมชน² หมายถึง สถานที่ซึ่งคนใช้เป็นที่ตั้งบ้านเรือน ทำมาหากิน เลี้ยงดูบุตรหลานและทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ในชีวิต

ชุมชน¹ หมายถึง กลุ่มที่อยู่ร่วมกันและสมาชิกทุกคนให้ความสนใจร่วมมือกันในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มคนนั้น ไม่ใช่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

ชุมชน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่างคือ²

1. พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geographic Area)
2. การปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม (Social Interaction)
3. ความผูกพันร่วมกัน (Common Ties)

การก่อรูปชุมชนเมือง (URBAN FORM)³

เป็นการรวมกลุ่มของลักษณะกิจกรรมและสิ่งก่อสร้างต่างๆในชุมชนที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบกันเข้าเป็นรูปร่างของชุมชนที่เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับกิจกรรมประเภทต่างๆหรืออาจกล่าวได้ว่า การก่อรูปชุมชนเมืองเป็นการรวมกลุ่มขององค์ประกอบต่างๆ อันประกอบด้วยองค์ประกอบแวดล้อมทางกายภาพ และองค์ประกอบแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดและส่งผลให้รูปแบบของแต่ละชุมชนมีลักษณะแตกต่างกันที่สำคัญ ได้แก่

1. ลักษณะภูมิประเทศ (Nature of the Site)

เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่ก่อให้เกิด การก่อรูปชุมชน ในแต่ละพื้นที่ชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่นชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ลุ่ม ที่ดอนหรือภูเขา เป็นต้น

2. ลักษณะทางประชากร (People or Population)

เป็นองค์ประกอบและปัจจัยหลักที่สำคัญในการเกิด การก่อรูปชุมชน เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างวัตถุและลักษณะของกิจกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธรรมชาติของมนุษย์ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านลักษณะทางสังคม การปกครองและการดำรงชีพ และความต้องการสิ่งเหล่านี้ มีอิทธิพลในการสะท้อน การก่อรูปชุมชนเมือง ต่างๆ

3. ลักษณะทางกิจกรรม (Human Activities)

เป็นกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่เนื่องจากกิจกรรมในแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เอื้ออำนวยและวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงมีผลให้การก่อรูปชุมชน แต่ละพื้นที่มีความเหมือนและแตกต่างกันด้วย

4. ระบบขนส่งและคมนาคม (Movement System)

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวของ Urban Form โดยองค์ประกอบของระบบการขนส่งและการคมนาคมที่ส่งผลต่อการก่อรูปชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ เส้นทางคมนาคม ชนิดของพาหนะ จุดรับส่งเชื่อมต่อของระบบและองค์ประกอบที่สนับสนุนต่อระบบการขนส่งและคมนาคม

5. สัญลักษณ์ของชุมชน (Landmark and Physical Boundary)

เป็นเครื่องชี้ลักษณะและทิศทางของเมืองให้กับผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่เข้ามาใช้เมืองและผู้เดินทางซึ่งเป็นลักษณะเด่นอันหนึ่งที่ทำให้เกิด การก่อรูปชุมชน

6. บทบาทหน้าที่ของชุมชน (Function of City)

เป็นเครื่องแสดงถึง การก่อรูปชุมชน ของแต่ละชุมชนในบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน อาทิเช่น บทบาทหน้าที่ของเมืองท่องเที่ยว เมืองศูนย์กลางการปกครองและการบริหาร เมืองศูนย์กลางทางการค้าและการบริการ หรือเมืองอุตสาหกรรม เป็นต้น

ปัจจัยที่สำคัญในการก่อรูปของเมือง⁴ คือ

- ขนาดของเมืองและความหนาแน่นของเมือง มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกับจำนวนประชากรและการใช้พื้นที่ของประชากร
- รูปร่างของเมือง ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ เส้นทางการคมนาคมเป็นส่วนใหญ่ที่จะกำหนดรูปร่างของเมืองในระยะแรก แต่ในระยะต่อมาจะเกี่ยวกับผู้ออกแบบเมืองว่าต้องการให้เมืองมีลักษณะอย่างไร
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งเมืองต่างๆอาจมีการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างกันไปทั้งประเภทและขนาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของเมืองนั้น
- สภาพของเมือง เป็นการพิจารณาถึงขีดความสามารถของเมืองในด้านกายภาพของพื้นที่ ในการรองรับบทบาทหน้าที่ต่างๆของเมืองให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลประโยชน์ของผู้พักอาศัยในเมืองนั้นๆ สภาพของเมืองแตกต่างกันไปตามพื้นที่ส่วนต่างๆของเมือง นักผังเมืองจะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสภาพและมาตรฐานของเมืองอยู่เสมอ

แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเมือง

การใช้ที่ดินคือ⁵ การใช้พื้นที่ดินอย่างเป็นประโยชน์อย่างที่สุด โดยให้สิ้นปริมาณและเสื่อมคุณภาพอย่างน้อยที่สุดเพื่อให้ได้รับผลอย่างแน่นอน ในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัฒนธรรม และมาตรฐานการครองชีพอย่างสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับปวงชนในดินนั้นๆ

การกำหนดแนวทางและรูปแบบการใช้ที่ดินในเมืองมาจากนโยบายการใช้ที่ดิน โดยรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมในอนาคตต้องคำนึงถึง

1. รูปแบบการใช้ที่ดินของเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบัน ที่ตั้งกิจกรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องของกิจกรรมเหล่านั้น (Linkage) ปัจจัยเหล่านี้จะบอกให้ทราบถึงแนวโน้มของทิศทางการขยายตัว และรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต
2. แนวโน้มการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของประชากรเมืองในอนาคต ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการคาดประมาณการใช้ที่ดินของเมืองในอนาคต
3. ลักษณะรูปแบบการใช้ที่ดินสำหรับเมืองในอนาคต ขึ้นอยู่กับ
  - วัตถุประสงค์ของการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติ ระดับภาคและแผนพัฒนาพื้นที่ชนบทที่อยู่โดยรอบ
  - ข้อจำกัด (Constraints) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาขยายตัวของเมือง และมีผลต่อรูปแบบและโครงสร้างของเมืองในอนาคต
  - ระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ ซึ่งนักผังเมืองจะเป็นผู้กำหนดโดยพิจารณาความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ทางด้านงบประมาณการพัฒนาเองของท้องถิ่น

การใช้ที่ดินจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน (Land Characteristics) และกิจกรรม (Activities) บนที่ดินในบริเวณที่วางผังข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในรูปแบบการวิเคราะห์หรือรูปแบบการใช้ที่ดินที่ผ่านมาในอดีต และใช้เป็นกรอบในการกำหนดรูปแบบผังการใช้ที่ดินในระยะยาว ผังการใช้ที่ดินจะต้องประกอบด้วย ลักษณะ (Character) คุณภาพ (Quality) และรูปแบบ (Pattern) ของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสำหรับกิจกรรมของประชาชนและองค์การต่างๆภายในพื้นที่วางผัง โดยการวางผังที่ดินขึ้นอยู่กับการคาดประมาณประชากรที่เชื่อถือได้ การคาดประมาณเศรษฐกิจที่มีเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินประเภทต่างๆในเมือง

ลักษณะการใช้ที่ดิน⁶

การกระจายการใช้ที่ดินในเขตเมือง สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็นสามส่วนตามหน้าที่หลัก ได้แก่

1. ศูนย์กลางเมือง

คือพื้นที่ที่ใช้เป็นย่านการค้า การบริการ และการบริการทางสังคมบางประการซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้จะรวมอยู่อย่างหนาแน่น และมีการก่อรูปที่ซับซ้อน เป็นศูนย์กลางการบริการต่างๆ เท่าที่เมืองจะตอบสนองได้ ศูนย์กลางเมืองควรประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญคือ ร้านค้า สำนักงาน ธนาคาร ที่ทำการหน่วยงานบริหาร สถานที่ราชการ และอาคารที่สำคัญทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. ย่านอุตสาหกรรม

คือบริเวณที่ตั้งประกอบกิจกรรมของอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ พร้อมทั้งเป็นที่ตั้งของโกดังเก็บสินค้าและสถานีจ่ายไฟฟ้าหรือแก๊ส

3. ย่านพักอาศัย

คือบริเวณสำหรับให้ประชากรอยู่อาศัย ซึ่งจะประกอบด้วย อาคารพักอาศัยแบบต่างๆรวมทั้งการใช้ที่ดินอื่นๆ เช่น ย่านการค้าประจำท้องถิ่น โรงเรียน ที่ว่าง และอุตสาหกรรมบริการขนาดเล็ก

4. ที่ว่าง

เป็นส่วนที่แทรกอยู่ในส่วนต่างๆของพื้นที่ที่กล่าวมาข้างต้น รวมทั้งบริเวณที่สามารถนำมาใช้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น รวมพื้นที่ว่างบริเวณชานเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะได้แก่ สวนผลไม้ สนามกอล์ฟ และพื้นที่เกษตรกรรม

การใช้ที่ดินในเมืองต่างๆจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ดังที่ Doxiadis ได้กล่าวไว้ว่า "คนต้องการใช้ที่ดินต่างประเภทและขนาด โดยขึ้นอยู่กับกาลเวลาภายใต้สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป"

การกำหนดที่ตั้งการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ

แนวความคิดหรือหลักการในการพิจารณาเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินแต่ละประเภท มีหลักการที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. ความสะดวกสบาย
2. ความสัมพันธ์กับบริเวณอื่นๆ
3. มีพื้นที่ที่เพียงพอ
4. มีความสะดวกในการติดต่อเดินทาง

5. ประหยัดการลงทุนและพัฒนา
6. สามารถพัฒนาได้ตามความหนาแน่นของประชากรตามที่ต้องการ

องค์ประกอบของสารูป (Image)⁷

1. เส้นทาง (Path)

หมายถึง ช่องทางสัญจร เส้นทางติดต่อของชุมชนหรือแนวทางสำหรับการเคลื่อนที่ภายในเมือง ได้แก่ ถนน ตรอก ซอย ทางเท้า ทางรถไฟ ทางน้ำ โดยเส้นทางนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สามารถจะแสดงให้เห็นถึงสภาพภูมิทัศน์ของเมืองได้

2. ขอบเขต (Edge)

หมายถึง องค์ประกอบเชิงเส้นที่เป็นขอบเขตของสิ่งสองสิ่งที่อยู่ติดกัน เช่น ชายฝั่งทะเล กำแพงเมือง คูเมือง แนวต้นไม้ ทำให้บริเวณของเมืองปรากฏชัดเจนขึ้น

3. ย่าน (District)

หมายถึง ส่วนของเมืองที่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นบริเวณเดียวกัน หรือมีความคล้ายคลึงกัน

4. ที่รวมกิจกรรม (Node)

หมายถึง แหล่งรวมของสิ่งต่างๆ บริเวณที่เป็นชุมชน จุดศูนย์กลาง หรือจุดอ้างอิงที่เป็นที่รวมของกิจกรรม ได้แก่ สีแยก จัตุรัส หวัดถนน ตลาดนัด โดยมักเกิดความเคลื่อนไหว ความมีชีวิตชีวา โดยจะเป็นจุดที่มีความสัมพันธ์กับเส้นทางและใช้เป็นจุดสังเกตหรืออ้างอิงได้

5. ที่หมายตา (Landmark)

หมายถึง สิ่งที่สามารถมองเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนจากสิ่งแวดล้อม โดยใช้เป็นจุดอ้างอิงของชุมชนในการรับรู้และจดจำ ของคนภายในชุมชนและคนนอกชุมชน เช่นนักท่องเที่ยว

การพัฒนาชุมชน⁴

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เป็นแนวความคิดหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในชุมชนนั้นๆ ไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดยการกำหนดเป็น โครงการ นโยบาย หรือการวางแผนเพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) ที่มีการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบและมีขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การศึกษาชุมชนหรือชุมชนศึกษา
2. การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน
3. การจัดลำดับความต้องการและปัญหาชุมชน
4. การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะของโครงการ
5. การพิจารณาวิธีดำเนินงาน
6. การดำเนินงาน
7. การประเมินผลงาน
8. การทบทวนแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

ในการพัฒนาชุมชน สามารถสรุปสาระสำคัญได้ 4 ประการ คือ

1. เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนหรือตั้งใจใจไว้ก่อน เช่นมีเป้าหมาย ทิศทาง ระยะเวลา และมีขั้นตอนการทำงาน เป็นต้น
2. เป็นการสร้างความเจริญและส่งเสริมการพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจ
3. เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มและร่วมมือกันช่วยเหลือตัวเอง
4. มีการช่วยเหลือและสนับสนุนทางด้านวิชาการ จากหน่วยงานราชการหรือเอกชน

ย่านประวัติศาสตร์ (Historic District / Historic Center)⁸

หมายถึง พื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของเมือง หรือพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีอันประกอบไปด้วย อาคารและองค์ประกอบทางประวัติศาสตร์หรือแหล่งโบราณคดีหลายแห่งรวมกันเป็นพื้นที่หนึ่ง

ในส่วนของย่านประวัติศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของเมืองนั้น จะปรากฏอยู่ในเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงและจะเหลือเฉพาะพื้นที่ส่วนที่เป็นพื้นที่ส่วนประวัติศาสตร์ของเมือง โดยส่วนใหญ่จะเป็นย่านใจกลางเมืองซึ่งเป็ที่ย่านธุรกิจหรือการปกครองเมือง หรืออาจจะเป็นย่านพักอาศัยของเมืองก็ได้

ย่านประวัติศาสตร์สามารถจำแนกตามลักษณะการใช้งานได้ดังต่อไปนี้

1. ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม (Historic / Architectural District)
เป็นบริเวณพื้นที่ที่ประกอบด้วยอาคารทางประวัติศาสตร์ ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและพัฒนาการของเมือง
2. ย่านประวัติศาสตร์พาณิชยกรรม (Commercial District)
เป็นบริเวณพื้นที่ที่ประกอบด้วยอาคารทางประวัติศาสตร์เชิงพาณิชยกรรมเป็นหลักสำคัญ
3. ย่านประวัติศาสตร์อุตสาหกรรม (Industrial District)
เป็นบริเวณพื้นที่ที่ประกอบด้วยกลุ่มอาคารหรือสิ่งก่อสร้างทางอุตสาหกรรม ที่แสดงถึงประวัติศาสตร์พัฒนาการของความเจริญทางอุตสาหกรรมต่อเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะปรากฏในรูปของหมู่บ้านอุตสาหกรรม หรือนิคมอุตสาหกรรม
4. ย่านประวัติศาสตร์ชนบท (Rural District)
เป็นพื้นที่ในชนบทที่ยังคงรักษาไว้ ซึ่งเป็นรูปแบบทางประวัติศาสตร์ของการดำเนินชีวิตในชนบท ประกอบด้วย บ้านเรือนในท้องถื่น รูปแบบของพื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือกิจการ
5. เขตพื้นที่ทางโบราณคดี (Archaeological District)
เป็นการรวมแหล่งโบราณคดีหลายๆแห่งที่อยู่ใกล้เคียงกันมารวมกัน เพื่อแสดงความสัมพันธ์และความสำคัญของแหล่งโบราณคดีเหล่านั้น ให้มีเนื้อหาที่สัมพันธ์และต่อเนื่อง

การท่องเที่ยว

ความเป็นมาของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นการนันทนาการ (Recreation) รูปแบบหนึ่ง ที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้องกับที่หนึ่งที่มีักหมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังอีกที่หนึ่งที่ดีเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ

องค์ประกอบสำคัญทางการท่องเที่ยว⁹

เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการเป็น "จุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยว" ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว (Attraction)

หมายถึง สิ่งที่สามารถดึงดูดใ้มน้ำวให้เราเกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว นั้น โดยสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

- สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ธรรมชาติให้มา ได้แก่ ความงามตามธรรมชาติที่สามารถให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ทะเลและหาดทรายที่สวยงาม สภาพป่าและชีวิตสัตว์ป่า เป็นต้น
- สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแล้วสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น สิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์หรือมีความสำคัญในประวัติศาสตร์ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณี งานเทศกาล การจัดกิจกรรมต่างๆของคนในท้องถิ่นๆ ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นมาได้

2. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยว (Amenities)

หมายถึง สิ่งต่างๆที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก โดยทั่วไปจะประกอบด้วย

- ที่พัก
- อาหารการกิน
- ข่าวสารข้อมูลเพื่อการเดินทางท่องเที่ยว
- การบริการนำเที่ยว

3. การเข้าถึงได้ (Accessibility)

หมายถึง การมีการคมนาคมขนส่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างสะดวก โดยการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีด้วยกัน 3 ทาง คือ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ และจะต้องมีพาหนะในการขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้วย การเข้าถึงจะเป็นตัวกำหนดขนาดของตลาด หากมีความสะดวกรวดเร็ว ย่อมจะเป็นข้อได้เปรียบของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

4. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (Tourist Organization)

จะเป็นองค์กรที่วางรากฐาน กำหนดกรอบ และแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศ เขตหรือพื้นที่นั้นๆ

บทบาทและหน้าที่ของเมืองต่อการท่องเที่ยว¹⁰

เมืองอาจมีความสำคัญและมีบทบาทเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็นสองประการ คือ

- เป็นแหล่งของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เป็นสถานที่พักแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร เป็นต้น
- เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีพื้นที่การท่องเที่ยวภายในตัวเมืองเองก็ได้ เช่น ย่านการค้าและสถานสถานบันเทิง เป็นต้น

การที่เมืองจะมีบทบาทและหน้าที่ทั้งสองประการได้นั้น จะต้องมีความพร้อมอยู่ในตัวคือ ส่วนประกอบต่างๆของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ต้องต้อนรับนักท่องเที่ยวและช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น แม้ว่าความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะไม่ใช่ว่าสิ่งดึงดูดใจ หรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวก็มีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น โดยความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถกำหนดออกเป็นลักษณะใหญ่ๆได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพของการเข้าถึง
2. สิ่งอำนวยความสะดวก
3. สภาพแวดล้อม
4. ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว
5. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อสภาพแวดล้อม

1. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากความเจริญของแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อแหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยม การพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในบริเวณนั้นมากขึ้น อาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมาดังนี้

- Architectural Pollution

เกิดจากความพยายามในการจัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆให้มีแหล่งบริการต่างๆ เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว ที่ไม่สอดคล้องกลมกลืนกันทางสถาปัตยกรรมและลักษณะของพื้นที่เดิม จนเกิดเป็นทัศนอุจาด (Visual Pollution) เช่น การสร้างโรงแรมที่ใหญ่โตโดดเด่นแตกต่างกัน รวมทั้งปัญหาที่สาธารณูปโภคต่างๆไม่สอดคล้องกันด้วย

- Ribbon Development and Sprawl
การพัฒนาและขยายตัวในลักษณะเป็นเส้น (Ribbon) เกิดจากความพยายามในการจัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้รับผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวอื่นให้มากที่สุด เช่น อยุริมทะเล ก็จัดสถานที่ตากอากาศชายหาดตลอดแนว ลักษณะดังกล่าวเป็นการพัฒนาที่ด้อยคุณภาพ และไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต
- Overloading of Infrastructure
แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่สามารถบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการแก่นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ จนเกิดปัญหามลภาวะในสิ่งแวดล้อมและปัญหาสุขภาพของผู้อยู่อาศัย
- Segregation of Local Residents
การแบ่งแยกของผู้อยู่อาศัยแต่ดั้งเดิมซึ่งอยู่ในท้องถิ่นกับท่องเที่ยว เนื่องมาจากการเข้ามาใช้บริการหรือสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยว มักจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าปกติ ซึ่งไม่เหมาะกับคนในท้องถิ่น คนในท้องถิ่นจึงเลือกที่จะใช้บริการที่สะดวกและประหยัดมากกว่า อีกทั้งสถานภาพของเขตท่องเที่ยวกับกลุ่มที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน จุดแบ่งแยกนั้นมักจะเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ซึ่งเป็นการแบ่งแยกกันทางเศรษฐกิจ ผลทางอ้อมที่จะตามมาคือจะเกิดการแบ่งแยกทางกายภาพด้วย
- Traffic Congestion
การจราจรติดขัดมักเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาใช้บริการจากแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากด้วยเส้นทางเดียวกัน

2. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการพัฒนาที่พักแรมในเขตเมือง

ในด้านของพื้นที่เมือง (Urban Area) นั้นหากมีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นภายในพื้นที่ เมืองจะมีผลกระทบหลายด้านจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การเกิดขึ้นของที่พักนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและที่พัก ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบที่พักอาศัยแบบใหม่ แต่ในทางตรงข้ามที่พัเหล่านี้ก็เป็นเสมือนตัวรุกรานของเมืองได้ประเภทหนึ่งเช่นกัน เพราะจะมีการเพิ่มของจำนวนประชากรเมืองให้หนาแน่นขึ้น ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด เกิดมลภาวะทางเสียง อากาศ และการขาดแคลนที่จอดรถ เป็นต้น แต่ก็มีข้อดีคือเป็นแหล่งงานใหม่ในเมือง เกิดการจ้างงานขึ้น และเป็นการพัฒนาขยายเมืองที่วิธีหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นกับการเงื่อนไขของที่ตั้ง หรือสถานที่ของเมืองนั้นด้วย

นอกจากนี้ การออกแบบที่พักหรือโรงแรมที่ดี และมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและที่ตั้ง ก็เป็น การส่งเสริมส่วนต่างๆของเมืองที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการพัฒนาบ้านพักอาศัยในสภาพแวดล้อมแบบชนบท

บริเวณที่จะเกิดแหล่งท่องเที่ยวขึ้นนั้น มักจะเกิดความขัดแย้งระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินอยู่เสมอ ซึ่ง Culligian ได้กล่าวถึงความขัดแย้งในระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับการใช้ที่ดินของชุมชนดั้งเดิมว่าจะเกิดขึ้นในลักษณะดังต่อไปนี้

- ความขัดแย้งในด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องการการเข้าถึงที่สะดวกสบาย โดยเส้นทางดังกล่าวจะต้องตัดผ่านพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม ซึ่งอาจเป็นย่านชุมชนหรือพื้นที่การเกษตร
- ความขัดแย้งในเรื่องของพฤติกรรม กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะทำลายธรรมชาติมากกว่าการรักษาสมดุลธรรมชาติ แต่คนในท้องถิ่นที่รักและดูแลรักษาธรรมชาติมากกว่าการทำลาย
- การแย่งแรงงาน จากการใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรมมักจะเปลี่ยนไปสู่งานบริการการท่องเที่ยว เนื่องจากผลตอบแทนสูงกว่า
- การแย่งที่ดิน เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ต่างกัน คือ มีความต้องการที่นำที่ดินเพื่อการเพาะปลูกไปทำที่พักอาศัย หรือแหล่งพักผ่อน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน⁹

ปัจจุบันแนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้รับความนิยมและแพร่หลายค่อนข้างมาก โดยในการประชุม Globe' 90 ณ ประเทศแคนาดา ได้จำกัดความ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง " การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศน์ไว้ได้ด้วย " การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการดังนี้ คือ

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainably) ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางในการทำธุรกิจระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว เป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
3. การจัดการท่องเที่ยวให้เข้ากับกรอบของแผน (Maintaining Tourism into Planning) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวระยะยาว และช่วยขยายฐานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เข้ากับกรอบแผน (Integrating Tourism into Planning) ได้แก่ กลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติและการพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economies) โดยที่ได้พิจารณา ด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) ซึ่งไม่เพียงแต่ สร้างผลตอบแทนแก่ประชากร และสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว
7. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวความคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับของการบริการการท่องเที่ยว
8. การจัดการตลาดด้านการท่องเที่ยวเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมของ แหล่งท่องเที่ยว จะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
9. การวิจัย และการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์แก่แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมการบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม จะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

แนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์

การอนุรักษ์เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ดำเนินการเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นทางด้านพื้นที่ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม สภาพทางสังคม อันเป็นลักษณะเด่นของชุมชนนั้น ให้มีสภาพที่เหมาะสมตามสภาวะการณ์ในขณะนั้น โดยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และกิจกรรมของคนในชุมชนนั้นด้วย

ปัจจุบันแนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์ได้เปลี่ยนไป คือนอกจากจะอนุรักษ์เพื่อเตือนความทรงจำเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ และอนุรักษ์เนื่องจากเป็นของโบราณที่มีคุณค่าแล้ว การอนุรักษ์ยังจะต้องคำนึงถึงชุมชนและเมืองโดยรวม ซึ่งจะต้องมีสภาพน่าอยู่ มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่อยู่อาศัยในชุมชนนั้นกับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างระบบสังคมที่มีประสิทธิภาพ

ประวัติศาสตร์ของการอนุรักษ์

นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า ได้มีการวางระบบเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การอนุรักษ์ขึ้นตั้งแต่สมัย Emperor Septimos Severus ในสมัยอาณาจักรโรมัน โดยจักรพรรดิโรมันเป็นผู้ริเริ่มการวางพื้นฐานของกฎเกณฑ์สำหรับการป้องกันมิให้ทำลายสิ่งก่อสร้างต่างๆที่มีคุณค่า และความสำคัญต่ออารยธรรมมนุษย์ ในการอนุรักษ์และบูรณะสิ่งก่อสร้างต่างๆที่ทรุดโทรมโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเก็บรักษาคุณลักษณะอันมีค่าต่างๆของเมืองเอาไว้

ในระยะแรกของการตื่นตัวทางการอนุรักษ์ เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 การพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วทำให้เกิดอาคารรูปแบบใหม่ๆและการใช้ที่ดินอย่างหลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและหน้าตาของเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรม (Culture Heritage) และสภาพแวดล้อมถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ในที่สุดจึงเกิด แนวความคิดในการอนุรักษ์ที่เกี่ยวกับเมืองขึ้น โดยเน้นการสงวนรักษา ปรับปรุง ให้คงสภาพเดิม และดัดแปลงให้สภาพทางประวัติศาสตร์ของเมืองหรือพื้นที่หนึ่งๆมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่ขัดต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

การอนุรักษ์พื้นที่ที่เป็นชุมชนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ให้มีชีวิตอยู่ได้นั้น กระบวนการการอนุรักษ์จะต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมให้ดำเนินไปด้วยกันอย่างสัมพันธ์และสอดคล้องกัน จึงจะทำให้มีคุณค่ามากขึ้นด้วย เช่น การออกแบบเพื่อส่งเสริมความสำคัญของ Human Scale ในสภาพแวดล้อม การออกแบบโดยคำนึงถึงคนเดินเท้าให้สัมพันธ์กับสภาพของเมืองใหญ่ และการออกแบบที่นำอาคารเก่ามาใช้ใหม่ เพื่อให้มีผลส่งเสริมสภาพที่น่าอยู่นี้ และส่งเสริมให้เกิด Sense of Place ขึ้น

ความหมายของการอนุรักษ์

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้มากมาย โดยสามารถสรุปความหมายของการอนุรักษ์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังนี้ คือ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้ว่า การอนุรักษ์ คือ การรักษาให้คงเดิม โดยอธิบายการอนุรักษ์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ คือ การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพได้มากที่สุด เกิดประโยชน์มากที่สุดและสูญเสียน้อยที่สุด ส่วนการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม คือ การรู้จักรักษาไว้มิให้สูญสิ้นไปหรือให้อยู่ในสภาพที่คงเดิม

การอนุรักษ์เป็นการเลือกแนววิถีที่เหมาะสม ในการดำเนินงานเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม โดยการคงสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ หรือความจำเป็นในสภาวะการณ์ปัจจุบัน¹¹

การอนุรักษ์มีระดับและความเข้มงวดในการปฏิบัติแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับความเป็นอยู่ของสังคมและเป็นโอกาสให้มนุษย์ได้มีการพัฒนา อย่างถูกต้องเหมาะสม¹²

การอนุรักษ์เป็นการรักษาทรัพยากรในโลกแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้สามารถคงอยู่ และสามารถเอามาใช้ได้อย่างดี เพื่อสนองความต้องการในปัจจุบันไว้ได้¹³

การอนุรักษ์ หมายถึง การวางแผนการใช้อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทางสถาปัตยกรรม และเทคโนโลยีให้ดีที่สุด รวมทั้งการดูแลรักษาอาคาร ตลอดจนการรักษาสภาพโดยรอบหรือบรรยากาศของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

จารุณี ศิริมังคะลา ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การสงวน รักษา ดูแลป้องกัน เพิ่มคุณค่าและปรับปรุงอาคารรวมถึงกลุ่มอาคารและบริเวณใกล้เคียง ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ สังคม และเทคโนโลยี ทั้งที่ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบันและส่วนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน เช่น โบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อรักษาไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะของเมือง (Character of Town) ตลอดจนสภาพแวดล้อม (Environment) ที่ดี ซึ่งการอนุรักษ์นี้ไม่ได้หมายความว่า จะต้องรักษาทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในสภาพเดิม หรือเก็บไว้เฉยๆ แต่ต้องการให้มรดกทางวัฒนธรรมทุกชิ้นมีคุณค่าต่อคนทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วย ซึ่งการอนุรักษ์ในที่นี้จะมุ่งเน้นการควบคุมการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่เป็นระเบียบและก่อให้เกิดผลเสียให้น้อยที่สุดเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาในดุลยภาพที่เหมาะสม โดยมีนโยบายและเป้าหมายในการอนุรักษ์เป็นเครื่องมือควบคุมและการสนับสนุนจากทั้งทางภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งความร่วมมือประสานงานกันจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักผังเมือง นักออกแบบชุมชน ภูมิสถาปนิก วิศวกร นักอนุรักษ์ นักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์ศิลปะ และช่างฝีมือ เป็นต้น

ขนาดของการอนุรักษ์⁸

ขนาดของการอนุรักษ์มี ขนาด สัดส่วน ที่แตกต่างกัน การอนุรักษ์ไม่สามารถกำหนดได้เฉพาะเป็น อาคาร กลุ่มอาคารหรือย่าน แต่การอนุรักษ์จะต้องดูถึงองค์ประกอบที่ต่อเนื่องของพื้นที่ด้วย เช่น เครื่องประดับ ตกแต่งถนน (Street Furniture) รูปแบบด้านหน้าตึกของอาคาร (Facades) สิ่งต่างๆเหล่านี้ควรได้รับการ พิจารณาร่วมด้วย เนื่องจากเป็นภาพรวมของเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่นั้นด้วย เหตุนี้การอนุรักษ์จึงไม่เจาะจง อยู่ต่อองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้นแต่มีขนาดของการอนุรักษ์ที่สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติ (Nature Area)
  - การอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติเป็นสิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์
2. การอนุรักษ์ทั้งเมือง (Town and Villages)
  - การอนุรักษ์เมืองอาจพิจารณาจากยุคสมัย เพื่อให้คนรุ่นต่อไปเข้าใจถึงลักษณะเด่นของยุคสมัยในพื้นที่ ต่างๆที่ทำการอนุรักษ์ได้
3. การอนุรักษ์ย่าน (Districts / Pocket of the Part)
  - คือ การอนุรักษ์บริเวณที่มีความต่อเนื่องทางกายภาพ และมีขอบเขตที่ชัดเจนทำให้เห็นลักษณะเด่นที่ แตกต่างจากบริเวณอื่นอย่างชัดเจน
4. การอนุรักษ์เฉพาะส่วน
  - เช่น การอนุรักษ์เฉพาะส่วนหน้าอาคาร ประตูเมือง และสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลป กรรม สถาปัตยกรรม

ระดับของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ได้มีการให้กำหนดระดับของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไว้หลายแบบ โดยสามารถสรุปความหมายและ ระดับของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังนี้ คือ

1. การป้องกัน

Reservation

คือ การสงวนไว้ใช้หรือศึกษาในกายภาคหน้า โดยจุดประสงค์ของการใช้สอยอาจเปลี่ยนไปจากเดิม 14

Protection

คือ การป้องกันการเสื่อมสภาพของอาคาร

Preservation

คือการรักษาให้คงสภาพเดิม หรือพยายามไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงที่อาจทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับ อาคาร เพื่อรักษาคุณค่าที่สำคัญเอาไว้ การใช้งานอย่างต่อเนื่อง และบำรุงรักษาอาคารสม่ำเสมอ จะ ช่วยลดปัญหาของการเสื่อมสภาพอาคารลงได้

2. การซ่อมแซม

Consolidation

คือ การเสริมสภาพอาคาร¹⁵

Repair

คือการซ่อมแซมอาคารหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเสื่อมสภาพของวัสดุโครงสร้างที่เป็นไปตามกาลเวลา แต่การใช้วัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเลียนแบบของเก่ามักให้ความแท้และความสำคัญของอาคารลดลง¹²

Restoration

คือ การบูรณะอาคารให้กลับสู่สภาพเดิมในยุคใดยุคหนึ่ง ส่วนมากเป็นยุคสมัยต้นๆของอาคาร การปฏิบัติต้องทำการศึกษาย่างละเอียดถี่ถ้วน และใช้เงินจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารที่มีความสำคัญมาก แต่ที่พบอาคารที่ทำการบูรณะแล้วมักจะทำสวยงามเกินความเป็นจริง จนบิดเบือนวิวัฒนาการของรูปแบบอาคารในยุคสมัยที่ผ่านมา ทำให้มีปัญหาต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของตัวอาคาร¹⁵

3. การปรับปรุง

Rehabilitation

คือ การปรับปรุงสภาพอาคารเก่า เพื่อให้ตอบสนองต่อการใช้งานในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบาย¹⁵

4. การสร้างชิ้นใหม่

Reproduction

การสร้างองค์ประกอบที่เลียนแบบดั้งเดิม ในกรณีที่อาคารเก่าถูกทำลายไป¹⁵

Interpretation

การแปลความหมาย หรือการรักษาลักษณะดั้งเดิมของอาคารเก่าหรือสิ่งแวดล้อมไว้ และนำมาประยุกต์ใช้ตามความจำเป็นของการใช้สอยที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน โดยต้องค้นคว้าข้อมูลทางด้านรูปแบบดั้งเดิมอย่างระมัดระวังเพื่อใช้ในการออกแบบอาคารใหม่

Reconstruction

คือ การสร้างอาคารขึ้นมาใหม่ทั้งหลัง ซึ่งอาคารเดิมไม่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน โดยใช้หลักฐานจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมักมีปัญหาคิดเบือนจากความเป็นจริง¹⁵

Additions on Infill

คือ การรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาคารเก่าและอาคารใหม่ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อม โดยการตั้งเป็น หลักเกณฑ์ ในการออกแบบอาคารร่วมสมัยในสภาพแวดล้อมเมืองเก่า แต่การตั้งหลักเกณฑ์ในบางครั้งเป็นการจำกัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบเกินไป¹²

สิ่งที่ควรอนุรักษ์ในด้านของการอนุรักษ์ชุมชน

1. **ลักษณะของเมือง (Character of Town)** หมายถึงเอกลักษณ์ของเมือง อันเกิดจากภาพรวม (Image) ของการรวมตัวกันของกลุ่มอาคาร โดยขนาดของชุมชนและจำนวนประชากรจะเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของเอกลักษณ์ชุมชนเมือง รวมถึงรูปแบบเฉพาะของเมืองและโครงข่ายถนน (Pattern of Land) บรรยากาศของชุมชน กิจกรรมของสังคม เศรษฐกิจ นโยบายทางการเมือง ตลอดจนอิทธิพลจากสภาพภูมิประเทศ จะหมายถึงสิ่งต่างๆที่ทำให้เมืองมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเมืองอื่นๆ
2. **สถาปัตยกรรม** เป็นสิ่งที่มองเห็นและสามารถรับรู้ได้ง่ายต่อการสร้างความประทับใจเป็นอันดับแรกก่อนที่จะให้ความสนใจสภาพรอบข้าง ได้แก่ อาคารและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ เช่น อนุสาวรีย์ สะพาน กำแพงเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี จะทำให้สถาปัตยกรรมดูด้อยคุณค่าไปด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนา

การอนุรักษ์และการพัฒนาเหมือนเป็นสิ่งที่ไปด้วยกันไม่ได้เพราะการพัฒนานั้นจะก่อให้เกิดความสูญเสียและทำลายสภาพแวดล้อมเดิม โดยเฉพาะอาคารเก่าที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นอาคารอนุรักษ์ แต่เป็นอาคารที่มีคุณค่าทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม หรือเป็นอาคารที่มีความสำคัญทางด้านจิตใจได้ถูกรื้อทิ้งไปเป็นจำนวนมาก เพื่อที่จะใช้ที่ดินหรือทรัพยากรในบริเวณนั้นให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายโดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อยู่มากแต่ไม่ได้รับการดูแล ถูกรื้อถอนหรือทำการดัดแปลงต่อเติมจนอาคารสูญเสียคุณค่าไปในที่สุด

การอนุรักษ์และการพัฒนาจริงๆแล้วสามารถที่จะทำควบคู่กันได้แต่ไม่มีกฎเกณฑ์ หรือข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะต้องดูองค์ประกอบโดยรวมทั้งหมด เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารเก่าและรูปแบบขนบธรรมเนียมประเพณีของพื้นที่นั้นๆ ที่จะทำให้อาคารเหล่านั้นยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน โดยส่วนที่ช่วยตัดสินใจต่อการอนุรักษ์และการพัฒนา ได้แก่

- การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ให้ทั่วถึงและมีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับระดับของการอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ที่การกำหนดความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ สามารถตีความหมายได้หลายอย่าง ทำให้มีผลกระทบต่อพัฒนาที่จะทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ คือเกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันคิดว่าการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆเป็นการทำลายไปทั้งหมด เช่นการปรับปรุงสภาพอาคารเก่าเพื่อที่จะใช้ประโยชน์ใช้สอยใหม่ หรือการรื้อบางส่วน of อาคารเก่าเพื่อให้เกิดภาพรวมที่ดีขึ้นในการที่จะรองรับกิจกรรมใหม่ๆที่จะเกิดขึ้นภายในพื้นที่
- กฎหมายจะต้องมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาที่ไปด้วยกัน เช่น การออกกฎหมายคุ้มครองสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่า การกำหนดความสูงหรือรูปแบบของสิ่งก่อสร้างที่จะสร้างขึ้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ การกำหนดมาตรการลงโทษกับผู้กระทำผิดกฎหมายจะต้องมีความชัดเจนและไม่คลุมเครือ ที่จะใช้ของใหม่ทำการพัฒนาในสิ่งที่ไม่สมควร

แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชน⁷

แนวทางการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชน สามารถสรุปเป็นข้อๆได้ดังนี้

1. การใช้ที่ดิน จะต้องมีการจำแนกการใช้ที่ดินเป็นสัดส่วน เพื่อจะทำให้ชุมชนเป็นระเบียบ บริเวณที่เป็นเป็นแหล่งชุมชนเก่ากลางเมืองหรือชุมชนที่ทรุดโทรมจะต้องดำเนินการจัดโครงการบูรณะฟื้นฟูเมืองและชุมชนเหล่านั้น องค์ประกอบต่างๆของการใช้ที่ดิน เช่นพื้นที่โล่ง (Open Space) หรือพื้นที่สาธารณะ (Public) ควรมีขึ้นในบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น ทั้งหมดนี้เพื่อความน่าอยู่และความเป็นระเบียบของบ้านเรือน
2. การพัฒนาด้านการก่อสร้างของอาคารจะต้องคำนึงถึงรูปแบบ สัดส่วน ความสูง สีสีนของอาคาร โดยพยายามให้มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของเมืองและเส้นขอบฟ้าของเมือง โดยเฉพาะกลุ่มอาคารสูงและตึกแถวเป็นดัวดบังและทำลายทัศนียภาพของวัดวาอารามโบราณสถานและชุมชน
3. การอนุรักษ์จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองคุณค่าและความงาม โดยการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ โบราณสถาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนา และจะต้องผสมผสานให้เข้ากับชีวิตในสังคมปัจจุบันและสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยให้อยู่ในความเหมาะสมพอดี และจะต้องระวังการเปลี่ยนแปลงอันจะก่อให้เกิดการสูญเสียต่อเอกลักษณ์ของสิ่งทีอนุรักษ์นั้นด้วย
4. การสัญจร หมายถึงถึง ถนน และ เครื่องประดับตกแต่งถนน (Street Furniture) จะต้องออกแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเอกลักษณ์ หรือสภาพแวดล้อมของเมือง ลักษณะเช่นนี้มักเกิดขึ้นกับเมืองท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อีกประการที่สำคัญ คือ การวางระบบถนนจะต้องหลีกเลี่ยงบริเวณที่จะอนุรักษ์เพื่อเบี่ยงเบนการจราจรให้ออกไปจากบริเวณนี้ เพื่อลดความสั่นสะเทือนอันจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อโบราณสถาน และเพื่อภูมิทัศน์ที่สวยงามในบริเวณนั้น
5. บริเวณสาธารณะ มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีประสิทธิภาพและพอเพียงในการให้บริการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งคำนึงถึงความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัย
6. มีบุคคลหรือคณะกรรมการท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการดูแลโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมและรักษาคุณภาพของเมือง

สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชน

การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ชุมชนอาศัยแนวความคิด 2 ประการ คือ แนวความคิดทางด้านการพัฒนาชุมชน และแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ที่นำมาผสมผสานให้สอดคล้องเพื่อรักษาสงวนไว้ ซึ่งพื้นที่ สถาปัตยกรรมสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมที่จะแสดงถึงลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ดำเนินต่อไปอย่างเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพต่างๆภายในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นด้วย ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยการกำหนดเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ชุมชน ที่จะเป็นการปรับปรุงพัฒนาสภาพต่างๆ ทั้งที่เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสภาพทั่วไปในปัจจุบันให้ดีขึ้น โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่และแนวความคิดต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ชุมชน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ชุมชนต่อไป

แนวความคิดในการออกแบบและการพัฒนาย่านชุมชนเก่า¹⁶

แนวความคิดในการออกแบบและการพัฒนาย่านชุมชนเก่าเป็นข้อเสนอแนะ (guide lines) ในการให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณภาพทางกายภาพ และเป็นการวิเคราะห์สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ที่ควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้เป็นแนวทางในการออกแบบและเสนอแนวทางการพัฒนาย่านชุมชนเก่า โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถที่จะนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ศึกษาโดยมีหลักในการพิจารณาและข้อที่ควรคำนึงในการกำหนดข้อเสนอแนะ (guide lines) ดังต่อไปนี้

- ข้อเสนอแนะต้องมีความยืดหยุ่น และเกิดขึ้นจากความเห็นโดยรวมและสามารถชี้เฉพาะเอกลักษณ์ของการออกแบบได้และต้องสามารถดำเนินการได้โดยความสามารถของคนภายในชุมชน โดยมีความเข้าใจและนำไปใช้ได้ง่าย
- ข้อเสนอแนะสามารถปรับปรุงคุณภาพทางกายภาพและสามารถป้องกันค่านิยมเกี่ยวกับการลงทุนและป้องกันรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ และมีหน้าที่ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจต่อไป ตลอดจนช่วยในการส่งเสริมและกระตุ้นให้คนในพื้นที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตระหนักถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมและป้องกันโครงสร้างใหม่ที่จะเกิดขึ้นมาได้
- ข้อเสนอแนะต้องไม่มีอำนาจในการควบคุมการเจริญเติบโตของเมือง
- ข้อเสนอแนะไม่ใช่เป็นการออกแบบที่ดีที่สุดและไม่ใชกฎหมาย

ในการเลือกวิธีการในการทำข้อเสนอแนะต้องเลือกแนวทางในการทำงาน คือต้องชี้ให้ได้ว่าจะทำอะไรกับเมือง พัฒนาอะไรของเมือง และใช้ข้อเสนอแนะเพื่ออะไรซึ่งข้อเสนอแนะนั้นอาจเป็นแค่เพียงการกระตุ้นหรือให้ความรู้หรือการให้คำแนะนำอย่างไม่เป็นทางการ จนถึงขั้นตั้งกรรมการแบบจริงจังในการควบคุมโดยจะต้องมีการจัดการขององค์กร คือ

- เลือกผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม
- นำโครงการที่ต้องการออกแบบเข้าไปอยู่ในหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในชุมชน
- เลือกเจ้าหน้าที่และกำหนดจุดประสงค์ที่จะทำตามข้อเสนอแนะ
- กำหนดวิธีการในการตัดสินใจ การประชุม ตารางเวลา และขอบเขตของเวลา
- การใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเหมาะสม
- งบประมาณหรือผู้ที่ให้การสนับสนุน

การทำรายการทางสถาปัตยกรรม มีขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจขั้นต้น

เพื่อหาศึกษาคัญภาพหรือคุณค่าของพื้นที่เพื่อที่จะเป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาว่าจะไปในทิศทางใด โดยให้การสำรวจจรรวๆ เพื่อให้ทราบถึงขอบเขต ลักษณะที่ตั้ง เอกลักษณ์สำคัญและรูปแบบของเมือง อันไหนที่มีจุดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์ก็ควรทำการอนุรักษ์ในลักษณะผังเมือง การศึกษาสามารถทำได้โดย

- จัดบันทึกในสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศแหล่งน้ำ ที่ตั้งของเมือง ประวัติ การพัฒนาของเมือง และคุณภาพชีวิตของเมืองมุมมองที่น่าสนใจและสภาพภูมิประเทศ
- มีอาคารเก่าที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่หรือไม่ อะไรทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเมืองใหม่และเมืองเก่า
- ศึกษาเกี่ยวกับการสัญจรภายในเมืองเก่า โดยเฉพาะลำดับความสำคัญของถนน ถนนหลัก รอง ตรอกซอย ลักษณะความสูงต่ำของถนน

2. การสำรวจโดยละเอียด

เป็นการเดินสำรวจสวนต่างๆของพื้นที่เพื่อรับรู้การออกแบบอาคาร องค์ประกอบ รูปแบบ และแบบแผน (pattern) ของอาคาร ซึ่งควรจะสำรวจพื้นที่ในช่วงมีการใช้พื้นที่อย่างเต็มที่ด้วย เช่น การสำรวจพื้นที่ในวันทำงาน และตั้งคำถามว่า อะไรเป็นตัวกำหนดขอบเขตของอาคารขึ้นมาโดยสังเกตจาก

- องค์ประกอบอะไรที่เป็นเอกลักษณ์หรือรูปแบบโดยรวมของอาคารหรือกลุ่มอาคาร อาคารส่วนใหญ่มีกี่ชั้น มีความกว้างของด้านหน้าที่เหมือนกันหรือไม่ มีหลังคาและเส้นของหลังคาต่อเนื่องกันหรือไม่ การตกแต่ง ความสูง ขนาดรูปร่างขององค์ประกอบของอาคาร หน้าต่าง ประตู การตกแต่ง ช่องเปิด ที่จอดรถ และรูปแบบของอาคารที่อิงกับเวลาการก่อสร้าง
- ส่วนด้านล่างของอาคาร มีการถอยร่นอาคารหรือไม่ บริเวณทางเข้ามีป้ายที่มีความสูงเท่ากันหรือไม่ และมีระเบียงหรือส่วนประกอบอาคารส่วนที่ยื่นออกมาจากด้านบนหรือไม่ ถ้ามีมีลักษณะเหมือนกันทั้ง2ด้านหรือไม่ มีความสูงเท่ากันหรือไม่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดการออกแบบข้อเสนอแนะต่อไป

3. การวิเคราะห์

โดยการศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายเก่า ผังและแผนที่ ทำให้สามารถแบ่งพื้นที่ได้ และให้ทราบ แบบแผน (pattern) ของเส้นทางต่างๆที่อยู่ในพื้นที่ที่ชัดเจน และจะต้องกำหนดตำแหน่งตัวอาคารที่จะทำการอนุรักษ์ด้วย

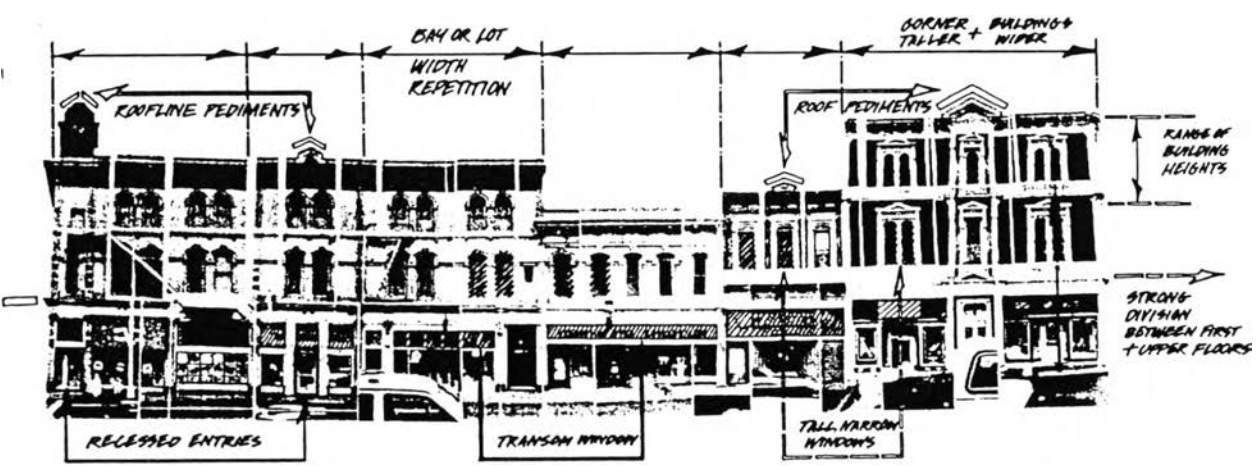
ทำการถ่ายรูปทุกส่วนของโครงการ เพื่อนำมาศึกษาเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ (ดูรูปตัวอย่าง)

4. การกำหนดกลุ่มคนที่เข้ามาทำงาน

จะประกอบขึ้นด้วยคนหลายกลุ่มที่มีแนวคิดที่จะตอบสนองและเห็นคุณค่าชุมชน และควรมีความรู้ในหลายๆด้านเพื่อที่จะแสดงแนวความคิดต่างๆกันเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจอนุรักษ์ และจะต้องสามารถนำเสนอให้คนอื่นเข้าใจด้วยตั้งแต่คนชั้นล่างจนถึงคนชั้นสูง โดยจะต้องต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชนว่าการกระทำนี้มีความซื่อสัตย์และจริงใจ สำหรับหน่วยงานของรัฐไม่ควรใช้อำนาจมากในการตัดสินใจ ควรเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น

Create a photo montage.

Outline common elements.

รูปที่ 2.1 การวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะของอาคารโดยใช้ภาพถ่าย
 ที่มา : Janice Panice, Developing downtown design, A.I.A. หน้า 10-11

การเขียนข้อเสนอแนะ

เริ่มจากส่วนนำที่ประกอบด้วยประวัติการพัฒนาของชุมชนนี้และอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญบางอย่างไว้ มุมมอง แหล่งที่ตั้ง การเข้าถึง ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในปัจจุบันและอธิบายเกี่ยวกับข้อเสนอแนะว่าทำขึ้นมาทำไม และมีจุดประสงค์อะไร และสามารถนำไปใช้กับโครงการได้อย่างไร โดยจะต้องดูปัจจัยอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เพราะข้อเสนอแนะเป็นพื้นฐานเพียงแค่กระตุ้นและสนับสนุนมากกว่าการบังคับและสามารถนำไปปรับปรุงให้เหมาะกับพื้นที่ โดยเป็นเพียงการชี้แนะแต่ไม่ได้กำหนดการออกแบบเอง โดยข้อเสนอแนะสำหรับย่านชุมชนเก่า มีหลักพื้นฐานในการพิจารณาส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความสูง

จะเป็นเอกลักษณ์ทั่วไปของเมืองเก่า โดยการสร้างอาคารใหม่เข้าไปจะต้องมีการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบด้วย การกำหนดรูปแบบที่มีความสอดคล้องอาจจะเป็นเพียง การกำหนดเส้นทางนอนหรือเส้นหลังคาที่เหมือนกัน หรือควบคุมเส้นทางนอนของเส้นหลังคา หรือการต่อเติมสามารถทำได้ใน ความสูง ก็เปอร็อไรนซ์ของความสูงอาคารเฉลี่ยทั้งหมด หรือห้ามสูงเกินแค่ไหนในกรณีที่มีความหลากหลายของความสูงอาคาร อาคารที่อยู่มุมส่วนใหญ่มักจะมีขนาดใหญ่กว่าอาคารทั่วไปแต่ก็ควรมีความสูงเท่ากับอาคารทั้งหมด

2. ความกว้าง

ส่วนใหญ่อาคารในเขตศูนย์กลางชุมชนจะมีลักษณะแคบและลึก ซึ่งทางด้านหน้าของอาคารจะเป็นจังหวะของเมือง ซึ่งอาจจะกำหนดความกว้างของอาคารที่สร้างใหม่ในกรณีที่มีความกว้างมากให้ใช้จังหวะของช่องเสาให้เท่ากับอาคารเก่าได้

3. ระเบียง

ส่วนใหญ่อาคารจะติดถนน ซึ่งอาจจะเสนอว่าอาคารสามารถอยู่ติดกับทางเดินได้แต่ไม่ใช่ทางเดินรถ โดยต้องคำนึงถึงที่จอดรถด้วยและมีการแยกทางเดินรถกับทางเดินคน มีการสร้างขอบของที่จอดรถเพื่อให้ง่ายเกิดจังหวะของเมืองอยู่เช่นการทำเสาลอยหรือหลังคาหรือกำแพงเตี้ย ที่จะทำให้เกิดองค์ประกอบทางตั้งเพื่อให้จังหวะยังอยู่ แต่ถ้าอาคารในพื้นที่ที่มีการถอยร่นอยู่แล้ว ก็ให้กำหนดระยะถอยร่นของอาคารให้เท่ากัน

4. ช่องเปิดและผนัง

จังหวะของช่องเปิดและความสูงของช่องเปิดเป็นอย่างไรในกลุ่มอาคารทั้งหมด และภายในอาคารหลังเดียวกันเอง ความแตกต่างช่องเปิดทางด้านล่างกับข้างบนมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ แตกต่างกันอย่างไร โดยข้อเสนอแนะคือการให้รักษาจังหวะและสัดส่วนของช่องเปิดเท่านั้น

5. จังหวะทางนอนของรูปร่างอาคาร

ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับช่องเปิดอาคารและรูปร่างด้านหน้าของอาคารทั้งหมด ซึ่งควรดูองค์ประกอบต่างๆว่ามีการเน้นเส้นทางนอนทางตั้งหรือไม่ เช่นการเน้นคาน มีระเบียงชั้นบน บั่วน้ำต่าง และการกำหนดเส้นทางนอนของอาคารให้มีความเท่ากัน หรือใช้ความแตกต่างของวัสดุในการแบ่งระดับของอาคาร เพื่อเป็นข้อเสนอแนะได้เพื่อให้มุมมองของถนนเป็นแนวเดียวกัน

6. วัสดุ

ต้องดูว่าวัสดุส่วนใหญ่ของอาคารในพื้นที่เป็นอะไร และต้องดูว่าวัสดุใดเป็นโครงสร้างหลักซึ่งเป็นโครงสร้างถาวรที่สามารถบอกอายุของอาคารได้ และสิ่งใดเป็นการประดับตกแต่งที่สามารถเปลี่ยนได้ ดังนั้นต้องดูว่าวัสดุไหนเป็นของเก่าหรือของใหม่ และใช้วัสดุอะไรเป็นส่วนใหญ่ซึ่งก็จะเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น เช่น ถ้าใช้ไม้เป็นวัสดุไม้เป็นไม้แบบไหนเน้นลายไม้หรือทาสีทับหรือไม่ ถ้าเป็นกระจกเป็นแบบใสหรือฝ้า ซึ่งเมื่อทำการรวบรวมข้อมูลออกมาก็นำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในการเลือกใช้วัสดุที่มีสอดคล้องกับของเดิมในการสร้างอาคารใหม่ให้มากที่สุด ทั้งในด้านคุณภาพ และลักษณะของวัสดุ

7. หลังคา

รูปร่างและเส้นขอบของหลังคาสามารถบอกความแตกต่างของอาคารได้ เช่นอาคารพักอาศัยส่วนใหญ่จะเป็นหลังคาจั่วส่วนอาคารพาณิชย์จะเป็นหลังคาแบน หรือการเสริมผนัง เพื่อบังส่วนหลังคาให้อาคารโดยรวมมีความสูงที่เท่ากัน รวมถึงการกำหนดลักษณะการตกแต่งส่วนหลังคา เช่น การตกแต่งหน้าจั่ว องศาของหลังคาและวัสดุมุง ก็สามารถนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะได้ โดยดูจากลักษณะของอาคารเก็กรอบๆ

8. สีของอาคาร

เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ควรจะเสนอแนะในแง่ของความกลมกลืนของสีมากกว่าการกำหนดเป็นสีเลยว่าจะใช้สีอะไร ซึ่งจะมีความยืดหยุ่นมากกว่า โดยดูภาพรวมของพื้นที่ว่าลักษณะของสีเป็นอย่างไร สดใสหรือทึมๆ เพื่อกำหนดเป็นลักษณะของสีโดยรวมในพื้นที่ โดยบอกถึงลักษณะการใช้สีให้เหมาะสมกับขนาดของอาคาร หรือการเลือกสีให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

9. เส้นทางการสัญจร

เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่สาธารณะกับส่วนอาคาร ซึ่งถ้าเป็นย่านการพาณิชย์ด้วยแล้วควรมีทางเดินให้กับคนที่มีการกันแดดกันฝน ซึ่งอาจเป็นการใช้หลังคาคลุมผ้าใบหรือทิวเส

10. ป้าย

จะต้องมีความดึงดูดแต่ต้องสอดคล้องกับอาคาร โดยจะต้องสามารถอ้างอิงได้ว่าทำไมถึงมีลักษณะแบบนี้และมีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ชุมชนหรือไม่ ป้ายมีหลายลักษณะทั้งที่เป็นป้ายห้อยจากตัวอาคารหรือติดกับตัวอาคารที่เรามองเห็นในระยะไกล และป้ายที่ติดกับส่วนที่โหวงของร้านที่เป็นในระดับคนเดินถนนมอง การเสนอแนะควรมีลักษณะการนำเสนอที่เป็นตัวอย่างได้ ป้ายโดยทั่วไปมีลักษณะที่เป็นแบบตัวหนังสือกราฟฟิก หรือเป็นป้ายนิออนและตู้ไฟ การกำหนดอาจกำหนดในแง่ของการใช้ตัวหนังสือและสีของป้าย การติดตั้งป้ายจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบโดยรวมของตัวอาคาร เช่นกัน ซึ่งการกำหนดตำแหน่งขนาด สีของป้ายให้เหมือนกัน จะสามารถสร้างความกลมกลืนให้กับสภาพโดยรวมของเมืองแม้ว่าจะมีความหลากหลายก็ตาม

การเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพของย่านเมืองเก่า ที่มีการพัฒนาต่อเนื่องทำให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมหลายแบบในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งสามารถทำให้ดูกลมกลืนกันได้โดยใช้ความสูง และองค์ประกอบที่ร่วมกันได้ แต่การกำหนดข้อเสนอแนะส่วนใหญ่จะคำนึงถึงรูปแบบที่เป็นต้นแบบของอาคารที่ยังคงอยู่ และไม่ควรไปกำหนดอายุหรือลักษณะของอาคารให้เก่าไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องมีการอ้างอิงหลักฐานทางประวัติศาสตร์และภาพถ่ายเก่าด้วย

การต่อเติมอาคารใหม่ลงไปอาคารเก่า

จะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์อาคารเก่าด้วยด้วย โดยมีหลักการพิจารณาในการต่อเติมอาคารดังนี้คือ

- ต้องรักษาองค์ประกอบและลักษณะของส่วนอาคารเก่าไว้ให้ได้ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น รูปด้านหน้าของอาคารจะต้องทำให้การสูญเสียให้น้อยที่สุด
- การใช้วัสดุใหม่ในการต่อเติมโดยเฉพาะภายนอกต้องมีเหมือนกับอาคารเดิมที่มีอยู่
- ต้องเก็บรักษาลักษณะสัดส่วนของอาคารไว้ โดยอาคารใหม่ที่สร้างจะต้องมีขนาดที่สอดคล้องกับอาคารเก่า เช่น เส้นของตัวอาคารหรือระยะดอยรันที่เท่ากับอาคารข้างเคียง
- สร้างความแตกต่างระหว่างอาคารเก่าและใหม่ให้ได้ โดยอาคารใหม่ไม่ควรสร้างให้ดูเป็นอาคารเก่า ซึ่งทำให้สื่อถึงสมัยของยุคสมัยที่ก่อสร้างได้ และสามารถเชื่อมต่อองค์ประกอบทางสายตาของอาคารใหม่และเก่าได้
- ด้านหน้าอาคารพาณิชย์ ควรมีความยืดหยุ่นมากที่สุดเพื่อที่สามารถโชว์สินค้าได้แต่ลักษณะของช่องเปิดจะต้องมีความสอดคล้องกับของเดิม ซึ่งอาคารเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนเจ้าของบ่อยและมีการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความทันสมัยมากขึ้น เช่นการต่อเติมให้ยื่นออกมา ทำให้อาคารขาดลักษณะเดิมไป ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้จากการดูลักษณะโดยรวมของอาคารเก่าในพื้นที่
- การเปลี่ยนแปลงที่ดีอยู่แล้วและมีความกลมกลืนกับพื้นที่ก็สมควรที่จะทำการอนุรักษ์ไว้
- ทางเข้า จะมีลักษณะแตกต่างไป เช่น เป็นประตูสองชั้นหรือเป็นช่องเปิดตลอดแนวซึ่งก็จะเป็นลักษณะของแต่ละพื้นที่

สำหรับการเปลี่ยนแปลงภายในอาคารจะต้องมีเหตุผลเพียงพอในการเปลี่ยนแปลงและต้องกระทบกับโครงสร้างอาคารและสภาพแวดล้อมของตัวอาคารน้อยที่สุด หรือถ้าสามารถใช้สอยในรูปแบบเดิมได้จะดีที่สุด การต่อเติมควรคำนึงถึงประวัติของอาคารเพื่อที่สามารถอ้างอิงได้เมื่อจะทำการเปลี่ยนแปลงหรือต่อเติมอาคาร ฝีมือช่าง เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เพราะเป็นส่วนที่ทำให้เกิดรูปแบบของอาคารที่เป็น Style ออกมา

การเปลี่ยนแปลงการใช้สอย

วัสดุใหม่ที่จะทำการติดตั้งเข้าไปจะต้องเข้ากับวัสดุเก่าในเรื่ององค์ประกอบ การออกแบบ สี และลักษณะผิวของวัสดุ รวมถึงการมองเห็น ในส่วนการซ่อมแซมในส่วนองค์ประกอบที่หายไปจะต้องมีการอ้างอิงได้จากประวัติอาคารหรือภาพถ่ายเก่าก่อนทำการซ่อมแซม

การต่อเติมและซ่อมแซมอาคารควรป้องกันความเสียหายของตัววัสดุอาคารเก่า อันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อาจถูกทำลายได้จากการเปลี่ยนแปลงอาคารและการออกแบบสมัยใหม่สำหรับการเปลี่ยนแปลงหรือต่อเติมอาคารเก่าสามารถทำได้แต่ต้องไม่ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์รวมทั้งสภาพแวดล้อมใกล้เคียงทั้งหมดที่สำคัญการต่อเติมไม่ควรมีลักษณะที่ถาวรเกินไป สามารถที่จะรื้อออกได้

การดูแลรักษา

เป็นสิ่งที่กระทำก่อนเป็นอันดับแรกในการรักษาอาคารเก่าซึ่งถ้าขาดการดูแลรักษาอาคารแล้วจะทำให้เกิดความไม่สวยงามของชุมชนและสภาพแวดล้อม ซึ่งควรมีข้อเสนอแนะในการดูแลรักษาอาคารต่างๆในชุมชนนั้นๆ

การนำเสนอให้ทราบถึงข้อเสนอแนะที่จะทำ

ทำให้เกิดแนวความคิด ความสัมพันธ์และเข้าใจความหมายของศัพท์เฉพาะต่างๆที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ที่ทำให้คนสามารถเข้าใจได้มากกว่าการอ่านเป็นตัวหนังสือ โดยอาจเป็นการเขียนแบบทางสถาปัตยกรรมหรือภาพถ่ายจากตัวอย่างที่พบที่จะทำให้ข้อกำหนดต่างๆมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถให้คนในท้องถิ่นที่สามารถที่จะพัฒนาเมืองหรือชุมชนเองได้เพราะคนสามารถเห็นของจริงและเข้าใจได้มากกว่า โดยเฉพาะในเรื่องของความสูง ความกว้างและลักษณะรูปด้านหน้าอาคาร ซึ่งสามารถถ่ายทอดได้โดยใช้ภาพถ่ายของอาคารหลายๆอาคารที่อยู่รวมกัน การเขียนแบบที่นำมาจากภาพถ่ายและเน้นองค์ประกอบต่างๆของรูปด้านอาคาร ทำให้เกิดความเข้าใจง่ายในการปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารเพื่อให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะได้ โดยแบบที่เสนอแนะอาจเป็นเพียงรูปสเกตง่ายๆ

การนำข้อเสนอแนะมาใช้

จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆสาขา เช่น เจ้าของ ผู้เช่า นักวิชาการ นักลงทุน สถาปนิก และผู้รับเหมา ที่จะเข้าร่วมการทำงานในย่านเมืองเก่านี้ ฉะนั้นจะต้องมีการกระตุ้นให้คนในพื้นที่รับรู้ที่ในการดำเนินโครงการเพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อเสนอหรือคำถามต่างๆที่อาจจะต้องนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนข้อเสนอแนะในบางส่วน

การทำเอกสารชั้นสมบูรณ์ที่รับรองโดยหน่วยงานของรัฐ และอาจมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อควบคุมและกระตุ้นให้เกิดการใช้ข้อเสนอแนะนี้ โดยอาจใช้วิธีการแจกเอกสาร หรือตั้งชมรมที่สนับสนุนในการอนุรักษ์ และควรให้คนในพื้นที่ทราบด้วยว่ากลุ่มคนที่ทำเป็นคนกลุ่มไหนเพื่อเวลามีปัญหาและข้อสงสัยจะได้ทำการสอบถามได้ และควรมีการแจกจ่ายเอกสารไปตามหน่วยงานหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุดและผู้รับเหมาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ

การประเมินผล

จะต้องดูว่าข้อเสนอแนะที่เสนอไปนั้นสามารถทำได้จริงหรือไม่และยังทำให้ชุมชนยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ โดยไม่ทำให้เป็นเมืองร้างหรือไม่ และไม่ขัดกับการเจริญเติบโตของเมือง ซึ่งจะต้องฟังข้อเสนอของทุกฝ่ายที่มีส่วน

เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบว่า ข้อเสนอแนะนี้ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายหรือการเมืองมากเกินไปหรือไม่ และมีส่วนอื่นที่ควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการประเมินผล คือ

- การสร้างอาคารใหม่เป็นไปตามกฎหมายของการสร้างอาคารจริงหรือไม่
- ข้อเสนอแนะที่เสนอไปนั้นสามารถสื่อให้ผู้เข้าใจได้จริงหรือไม่
- ผลกระทบที่กลับมาเป็นไปในทิศทางใด คนให้ความสนใจแค่ไหน ซึ่งจะทำให้ทราบว่าคุณ
โหนดที่มีปัญหา เช่นทางด้านการตลาด ผู้สนับสนุน และความเข้าใจของคนในชุมชนเอง
- จะต้องมีการปรับปรุงอะไรอีกบ้างเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงให้เกิดข้อเสนอแนะที่มีความสมบูรณ์
มากขึ้น

หลังจากมีการประเมินผลแล้วจะต้องมีการตั้งโครงการที่จะสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะดีขึ้นหรือมีการแพร่หลายมากขึ้นโดยให้การศึกษาและกระตุ้นให้คนในสังคมมีความคิดที่จะต้องคำนึงถึงในการอนุรักษ์โดยใช้ข้อเสนอแนะนี้และเป็นการกระตุ้นให้มีการนำอาคารเก่ากลับมาใช้ใหม่มากขึ้น ดดยจะต้องดูว่าเมื่อทำตามข้อเสนอแนะแล้วได้รับการตอบรับที่ดีหรือไม่ซึ่งต้องนำกลับมาเพื่อพิจารณา

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนกับการท่องเที่ยว¹¹

ในขณะที่การพัฒนาประเทศชาติกำลังมุ่งไปสู่เป้าหมายต่างๆทางด้านเศรษฐกิจนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆขึ้นอย่างมากในบ้านเมือง เพื่อที่ประเทศจะได้มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องสูญเสียหลายสิ่งหลายอย่างในสังคมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เกิดการแข่งขันและความขัดแย้งในสภาพสังคมกึ่งอุตสาหกรรมขึ้น ทำให้ลักษณะดั้งเดิมหรือเอกลักษณ์ที่เคยมีหรือเป็นมาของชาตินั้นถูกกลืนหายไป

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่รัฐให้การสนับสนุน เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศชาติ และเป็นการกระจายรายได้และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีความงดงาม และศิลปวัฒนธรรมที่มีความแปลกแตกต่างไปจากถิ่นเดิมของตน โดยสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมของสังคมก็คือ บ้านเรือน อาคารสิ่งก่อสร้าง และเมือง งานสถาปัตยกรรมเหล่านี้จะแสดงให้เห็นความรู้ความสามารถทั้งทางด้านเทคโนโลยีและทางด้านศิลป อีกทั้งยังเป็นสถานที่สำหรับรองรับกิจกรรมต่างๆทางด้านวัฒนธรรมและเป็นการส่งเสริมให้เข้าใจศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

สถาปัตยกรรม เอกลักษณ์ท้องถิ่น และการท่องเที่ยว จึงเป็นสามประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน โดยต่างเป็นปัจจัยเกื้อหนุนส่งเสริมและมีผลนำไปสู่เป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในแต่ละชุมชนด้วยความเข้าใจและเห็นคุณค่าที่จะรักษาสืบต่อสิ่งที่มีมาแต่ในอดีต ที่เป็นมรดกตกทอดมาสู่ปัจจุบัน เท่ากับเป็นการรักษาเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของตนไว้ อีกทั้งยังเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของบ้านเมืองตนเอง เป็นสิ่งที่ดึงดูดให้คนต่างถิ่นแวะมาท่องเที่ยว มีผลให้เกิดการพัฒนาบ้านเมือง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจ การพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีการก่อสร้างอาคารและสถานที่ต่างๆเพื่อตอบสนองกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น การก่อสร้างโดยการเคารพรูปแบบสิ่งก่อสร้างเดิมในท้องถิ่น การปลูกสร้างรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องไม่ทำลายโบราณสถาน หรือบรรยากาศของเดิมที่มีอยู่ หรือการเลือกใช้วิธีอื่นๆแทนการรื้อทำลายอาคารเดิมที่มีคุณค่า เช่น การปรับปรุงอาคารเดิม การเสริมต่อเติมอาคารโดยไม่เสียรูปลักษณะเก่า เป็นการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่เคารพรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น และสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละเมืองควรที่จะให้ความสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น โดยการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เพื่อเป็นปัจจัยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น การอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าในสิงคโปร์ ที่มีการจัดการการอนุรักษ์พื้นที่ให้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และบรรยากาศเก่าและพัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับกิจกรรมต่างๆโดยเฉพาะการท่องเที่ยว ทำให้ในปัจจุบันบริเวณย่านเมืองเก่าแห่งนี้แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของสิงคโปร์

การพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละเมืองควรที่จะให้ความสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น โดยการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เพื่อเป็นปัจจัยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับการรักษาภาพพจน์

เมืองหัวหิน เมืองตากอากาศแห่งแรกของประเทศไทย บรรดาบ้านพักชายทะเล บังกะโล โรงแรมรถไฟตลอดจน
ชุมชนเก่าที่อยู่เรียงรายตามชายหาด มีลักษณะเด่นพอที่จะเป็นเอกลักษณ์ของหัวหินได้ การควบคุมรูปแบบการ
ก่อสร้างอาคารตลอดจนกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นควรรักษารูปแบบต่างๆที่ไม่ทำให้หัวหิน
เหมือนพัทยาหรือภูเก็ต และเป็นเมืองชายทะเลที่นักท่องเที่ยวจะต้องไปเยี่ยมชม